

N. Rózsa Erzsébet

Nukleáris szavahihetőség

New Yorkban 2010. május 3-án kezdetét vette az atomsorompó-szerződés nyolcadik felülvizsgálati konferenciája. Ismert, hogy a Bush-kormányzat alatt a multilaterális fegyverzetkorlátozás a háttérbe szorult, miközben Észak-Korea és Irán olyan kihívásokat támasztott a nemzetközi közösséggel szemben, melyekkel csak együttesen lehet megküzdeni. 2007 januárjában Henry Kissinger, William Perry, George Schultz és Sam Nunn egy atomfegyvermentes világ vízióját felvázoló közös cikke teljesen új diskurzust kezdeményezett, attól a felismeréstől indítva, hogy az USA számára kisebb veszélyt jelent, ha maga is lemond a nukleáris fegyverekről, mint az, ha egyre több ország rendelkezik ezekkel, különösen, hogy nem állami szereplők (terroristák) is szert tehetnek ilyen fegyverekre.

Obama már a választási kampányában is hangsúlyozta a nukleáris fegyverzetkorlátozás melletti elkötelezettségét. Az atomfegyvermentes világ célja az elnök prágai beszédével került fel a nemzetközi napirendre. A START-szerződés 2009. decemberi lejáratát mellett, a 2010-es atomsorompó-felülvizsgálat is egyfajta időhatárt szabott a nukleáris kezdeményezéseknek. A szerződés 6. cikke értelmében ugyanis a részes államok jóhiszemű tárgyalásokat folytatnak a teljes és végleges (nukleáris) leszerelés irányába. Mivel ez elsősorban az atomhatalmakat kötelezi, a legtöbb kritika – a leszerelési lépések elmaradása miatt – ebben a kérdésben őket éri. A START III áprilisi aláírása minden bizonnyal alkalmas a kritika egy részének elhárítására. A konferenciát megelőzően tették közzé az új amerikai nukleáris stratégiát is, mely szerint az USA a jövő-

ben nem fog nukleáris fegyvereket bevetni olyan államokkal szemben, melyek tartják magukat az atomsorompó-szerződés rendelkezéseire. Szintén áprilisban, Washingtonban tartották meg 46 állam képviselői a nukleáris biztonsági csúcsértekezletet, melynek célja egyrészt a nukleáris anyagok és létesítmények fizikai védelme, másrészt a nukleáris terrorizmus elleni összefogás volt. A konferencia után egy nappal a washingtoni csúcstra meg nem hívott Irán is nemzetközi konferenciát rendezett, az iráni állásponttal összhangban „Nukleáris energiát mindenkinek, nukleáris fegyvert senkinek” címmel.

Az amerikai–iráni vita minden bizonnyal végigköveti majd a felülvizsgálati konferenciát. Ezt a konferencia első napja is világosan jelezte: Ahmadinezsád elnök után került sor Hillary Clinton beszédére, melyben bejelentette, nyilvánosságra hozzák az amerikai nukleáris arzenál adatait.

Ahadinezsád – többek között – az izraeli nukleáris arzenál felszámolását követelte, melynek létét évtizedek óta a közel-keleti atomfegyvermentes övezet legfőbb akadályának tartják. Miközben az iráni program miatt érdekében állna az övezet létrehozása, Washington a mai napig nem engedi Izrael nevesítését a kérdésben. Az arab országok ismét az övezet létrehozásának és az izraeli nukleáris arzenál felszámolásának közös követelésével érkeztek New Yorkba. Izrael kelet-jeruzsálemi településpolitikája pedig ez alkalommal valószínűtlennek teszi, hogy feladják a közös álláspontjukat.

A konferencia sikere olyan politikai folyamatoktól függ, melyek az USA és személy szerint Obama szavahihetőségét is megkérdőjelezhetik. ■